

завдання шкоди пацієнтові внаслідок неправомірних дій медичного працівника та внаслідок дії невідворотних обставин, за існування яких не відбувається оцінка дій лікаря, а існує лише шкода як наслідок випадку (казусу).

Abstract. The article examines the concept of a medical error. The analysis of this phenomenon gives reasons to consider it as a medical and legal concept at the same time. It was determined that the causes of medical errors can be divided into objective and subjective. It is pointed out that it is necessary to distinguish between cases of harm to the patient as a result of the wrongful actions of a medical worker and as a result of the action of unavoidable circumstances, in the presence of which there is no assessment of the doctor's actions and the onset of liability, but there is only damage as a consequence of the incident.

Keywords: medical error, damage, compensation for damage, civil liability, wrongful actions, incident.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мкртчичева М. Проблема: Помилитися за здоров'я. Українське законодавство не передбачає лікарських помилок. *Український юрист*. 2021. № 7–8. URL: <https://www.legalalliance.com.ua/publikacii/ukrainske-zakonodavstvo-ne-perebchae-likarskih-pomilok/> (дата звернення: 18.03.2023).
2. Грабар О. С. Щодо визначення медичної помилки як підстави відшкодування шкоди. *Теорія і практика сучасної науки та освіти*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 11–12 грудня 2022 р.). Львів: Львівський науковий форум, 2022. С. 59–62.
3. Максименко А. В. Проблема лікарської помилки. *Kharkiv international annual scientific meeting*: матеріали науково-практичної конференції студентів, молодих вчених та лікарів (Харків, 20 травня 2020 р.). Харків: ХНМУ, 2020. С. 114–115.
4. Мостовенко О. Поняття, ознаки та класифікація лікарських помилок. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 37–40.
5. Титикало Р. С., Гандзій Т. В. Лікарська (медична) помилка: медичне та правове поняття. *Юридичний вісник*. 2014. № 3. С. 99–103.
6. Оніщенко О. В., Єрзаулова В. В. Медична помилка: правовий аспект. *Юридичний вісник*. 2013. № 2. С. 92–96.
7. Медична помилка як об'єктивний атрибут практичної діяльності медичного працівника. URL: <https://www.umj.com.ua/article/165368/medichna-pomilka-etichni-ta-pravovi-aspekti> (дата звернення: 17.03.2023).
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
9. Лікарська помилка: види, причини, наслідки. URL: <https://medplatforma.com.ua/article/926-lkarska-pomilka-vidi-prichini-nasltdki> (дата звернення: 26.10.2022).
10. Постанова Верховного Суду від 26 жовтня 2022 р. у справі № 572/2718/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107011846> (дата звернення: 26.10.2022).

УДК 342.56

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Д. Л. Драч, Т. В. Міхайліна

Анотація. Стаття присвячена дослідженню актуальних проблем судового провадження у справах про адміністративні правопорушення. За допомогою загальнонаукових методів (аналіз, синтез, дедукція, індукція, діалектичний, системно-структурний методи) з'ясовано вплив нормативно-процесуальних проблемних аспектів на якість судового провадження; приватнонаукові методи (правове моделювання, формально-юридичний метод) сприяли аналізу судової практики, наукової літератури і проєктуванню необхідних законодавчих змін; спеціальні методи (кібернетичний, синергетичний методи) використовувалися для виявлення особливостей структури положень КУпАП та їх цільового призначення, формулювання перспектив їх удосконалення. Визначено й охарактеризовано проблеми судового провадження у справах про адміністративні правопорушення, досліджено новітні наукові джерела і судову практику та розроблено пропозиції щодо удосконалення правового регулювання судочинства у справах про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: судове провадження, справи про адміністративні правопорушення, правове регулювання, проблемні аспекти.

Вступ. Судочинство в справах про адміністративні правопорушення покликане забезпечувати реалізацію завдань провадження у справах про адміністративні правопорушення, які визначені ст. 245 КУпАП, що включають: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування

обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності [1]. Як відомо, структура і зміст КУпАП базуються на інтегрованому підході до врегулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення, що здійснюється судовими та іншими органами, уповноваженими розглядати відповідні справи. Водночас судове провадження в справах про адміністративні правопорушення характеризується наявністю низки нормативно-процесуальних проблемних питань, які потребують вирішення.

Новітні дослідження проблем судового провадження в справах про адміністративні правопорушення здійснювали, зокрема, В. В. Горкава, Н. О. Зозуля, І. С. Іванов, О. Ю. Макаренко, Ю. Ю. Пайда, П. І. Пархоменко, В. В. Хомулянський та інші науковці. Проте здійснення судового провадження в справах про адміністративні правопорушення все ще супроводжується низкою нормативно-процесуальних проблемних аспектів і потребує практикоорієнтованого й системного підходу до їх вирішення, що і обумовлює актуальність обраної для дослідження теми.

Метою статті є виявлення та характеристика актуальних проблем судового провадження в справах про адміністративні правопорушення, аналіз відповідних новітніх наукових джерел і судової практики та формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання здійснення судочинства в справах про адміністративні правопорушення з урахуванням сучасних тенденцій його розвитку.

Основний розділ. Судове провадження в справах про адміністративні правопорушення характеризується доволі специфічними рисами, що пов'язано зі структурними особливостями КУпАП і з сутністю справ, що розглядаються. Усе це спричиняє наявність проблемних питань правового регулювання та реалізації відповідних норм на практиці, тому такі проблеми слід віднести до нормативно-процесуальних. Більшість науковців визнають, що поточний стан розгляду справ про адміністративні правопорушення потребує оптимізації. Наприклад, Ю. Ю. Пайда відзначає, що небезпеку становить неповнота правового регулювання, яка суттєво ускладнює забезпечення високих стандартів правосуддя під час вирішення спірних питань, що виникають у процесі розгляду справи. У чинному КУпАП не встановлено порядку судового розгляду справ, зокрема, не визначено стадії судочинства в провадженні в зазначених справах, не врегульовано процес їх розгляду та відсутні конкретно визначені повноваження судів під час розгляду таких справ, що ускладнює виконання завдань цього виду судочинства загалом [2, с. 216]. Водночас В. В. Хааомулянський стверджує, що процесуальна форма реалізації адміністративної відповідальності полягає у накладенні адміністративних стягнень, які суттєво обмежують права громадян, а тому потребують гарантій їх застосування у точній відповідності до закону. Такими гарантіями є належний рівень правового регулювання, з одного боку, а з іншого, – здійснення правозастосовної діяльності на засадах принципів верховенства права, законності [3]. У межах цього дослідження пропонується звернути увагу на такі актуальні нормативно-процесуальні проблеми судового провадження в справах про адміністративні правопорушення: 1) відсутність у судочинстві у справах про адміністративні правопорушення інституту об'єднання і виділення проваджень; 2) закриття провадження у справі у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення з одночасним визнанням винуватості особи у вчиненні адміністративного правопорушення; 3) необов'язковість участі прокурора в розгляді справи про адміністративне правопорушення судом (за винятком окремих видів адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією).

1. Відсутність у судочинстві у справах про адміністративні правопорушення інституту об'єднання і виділення проваджень

Неврегульованість питання об'єднання і виділення проваджень у судочинстві у справах про адміністративні правопорушення є істотною прогалиною. Особливо актуальною ця проблема є у справах про ДТП, які кваліфікуються за ст. 124 КУпАП як порушення правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, коли фактично вчинено

одне адміністративне правопорушення, але водночас є декілька порушників, і справу щодо кожного з них розглядають у різних судових провадженнях. Перспектива об'єднання таких справ в одне судове провадження пришивидшила б збір доказів, з'ясування обставин справи, дала б змогу комплексно проаналізувати суть справи і прийняти законне, обгрунтоване і вмотивоване судове рішення. Та й загалом це б забезпечило дотримання принципу процесуальної економії під час розгляду судових справ про адміністративні правопорушення. Наявність цієї нормативно-процесуальної проблеми визнається і на рівні суддів. Так, суддя Вінницького апеляційного суду Т. Б. Сало в постанові від 07.03.2023 № 135/3/23 [4] вказує, що апеляційний суд зважає на те, що відбулося одне ДТП, однак протоколи про адміністративне правопорушення розглядалися судом окремо один від одного. У разі спільного їх розгляду була б призначена одна судова автотехнічна експертиза, в якій би учасники могли запропонувати варіанти питань та погодити установу, якій було би доручено проведення такої експертизи. Задля вирішення цього проблемного питання пропонуємо доповнити КУпАП новою статтею 277⁻¹ такого змісту:

Стаття 277⁻¹. Об'єднання і виділення матеріалів справи про адміністративне правопорушення.

У разі необхідності в одному провадженні можуть бути об'єднані матеріали справ про адміністративні правопорушення щодо декількох осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності на підставі вчинення одного адміністративного правопорушення, або щодо однієї особи, яка притягається до адміністративної відповідальності на підставі вчинення кількох адміністративних правопорушень.

У разі необхідності матеріали справи щодо одного або кількох адміністративних правопорушень можуть бути виділені в окреме провадження, якщо одна особа притягається до адміністративної відповідальності на підставі вчинення кількох адміністративних правопорушень або дві чи більше особи притягаються до адміністративної відповідальності на підставі вчинення одного чи більше адміністративних правопорушень.

Не допускається об'єднання в одне провадження кількох матеріалів справ про адміністративні правопорушення, щодо яких законом визначена підвідомчість різним органам (посадовим особам), уповноваженим розглядати справи про адміністративні правопорушення, а також які належить розглядати в порядку різного судочинства.

Матеріали справи про адміністративне правопорушення не можуть бути виділені в окреме провадження, якщо це може негативно вплинути на повноту розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Рішення про об'єднання чи виділення матеріалів справи про адміністративне правопорушення приймається органом (посадовою особою), що розглядає справу про адміністративне правопорушення.

Об'єднання чи виділення матеріалів справи про адміністративне правопорушення допускається до початку розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Рішення про об'єднання чи виділення матеріалів справи про адміністративне правопорушення не може бути оскаржене.

2. Закриття провадження у справі у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення з одночасним визнанням винуватості особи у вчиненні адміністративного правопорушення

Ще одним спірним питанням є практика закриття провадження у справі у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення з одночасним визнанням винуватості особи у вчиненні адміністративного правопорушення. З одного боку, це питання завжди покладається на розсуд суду, який, оцінивши матеріали справи, приймає рішення, керуючись своїм внутрішнім переконанням. А з іншого боку, така практика зумовлює ризик для визнаної винуватою особи залишитися без засобів для захисту своїх прав та інтересів, своєї правової позиції у справі. Є судді, які мають принципову позицію у таких справах і суворо її дотримуються, не допускаючи закриття провадження у справі у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення з одночасним визнанням винуватості особи в справі про адміністративне правопорушення. Зокрема, суддя Орхівського районного суду Запорізької

області М. М. Мінаєв у постанові від 20.12.2021 № 323/2853/21 ухвалив провадження у справі про адміністративне правопорушення закрити у зв'язку із закінченням строку накладення адміністративного стягнення, мотивуючи це тим, що передбачений ст. 38 КУпАП строк накладення адміністративного стягнення закінчився, а відтак справа не може бути розглянута в межах встановлених законом строків накладення адміністративного стягнення з причин, які від суду не залежали [5]. Аналогічне рішення прийнято суддею Голосіївського районного суду м. Києва О. В. Бойко в постанові від 22.03.2021 № 752/6617/21, мотивувальна частина якої обґрунтовується так: як зазначено в узагальненому науково-консультативному висновку Науково-консультативної ради при Вищому адміністративному суді України, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, поєднання закриття справи з одночасним визнанням вини особи у вчиненні адміністративного правопорушення є взаємовиключними рішеннями, і прийняття таких двох взаємовиключних рішень в одній постанові про закриття справи свідчить про порушення права людини на справедливий суд, тому під час закриття провадження у справах про адміністративні правопорушення у зв'язку із закінченням строків притягнення до адміністративної відповідальності, передбачених ст. 38 КУпАП, вина особи не встановлюється [6]. У науковій літературі це питання вирішується зовсім по-іншому, і такого підходу дотримується більшість науковців.

Приміром, В. В. Горкава переконана, що припинення провадження у справі про адміністративне правопорушення в таких випадках не відповідає завданням адміністративного провадження, перешкоджає реалізації принципу невідворотності настання адміністративної відповідальності, дотримання прав і законних інтересів громадян, спричиняє істотне порушення прав потерпілих та суперечить ст. 280 КУпАП, яка серед всіх обставин, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення, встановлює зобов'язання з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення та чи є дана особа винною в його вчиненні [7, с. 3003]. На нашу думку, більш переконливою є недопустимість закриття провадження у справі у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення з одночасним визнанням винуватості особи у вчиненні адміністративного правопорушення, оскільки закінчення строків накладення адміністративного стягнення логічно вказує на неможливість провадження будь-яких процесуальних дій, у тому числі щодо встановлення винуватості особи, наслідки чого матимуть для неї юридично значущий, каральний по суті характер. Зрештою, обмеженість процедури оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення виключно апеляційним порядком позбавляє особу права на захист, якщо саме суд апеляційної інстанції ухвалить таке судове рішення. Відтак ми вважаємо коректною рекомендаційну позицію, що висловлена в науково-консультативному висновку Науково-консультативної ради при Вищому адміністративному суді України, і вбачаємо потребу в тому, щоб статтю 284 КУпАП доповнити частиною третьою такого змісту:

У випадку закриття справи про адміністративне правопорушення з підстави, передбаченої пунктом шостим частини першої статті 247 цього Кодексу, визнання особи винуватою у вчиненні адміністративного правопорушення не допускається.

3. Необов'язковість участі прокурора в розгляді справи про адміністративне правопорушення судом (за винятком окремих видів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією)

Також у судовому провадженні у справах про адміністративні правопорушення наявна проблема необов'язковості участі прокурора у розгляді справи про адміністративне правопорушення судом (за винятком окремих видів адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією). Натепер, згідно з ч. 2 ст. 250 КУпАП, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою виключно при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 172⁴–172⁹, 172⁹⁻² цього Кодексу. Решта повноважень прокурора під час провадження в справах про адміністративні правопорушення зводиться до здійснення прокурорського нагляду за виконанням законів при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, що врегульовано ч. 1 ст. 250 КУпАП. За відсутності прокурора в судовому процесі роль обвинувача мала б виконувати особа, яка склала протокол про адміністративне правопорушення, проте на практиці такі особи беруть участь у судовому розгляді справи ду-

же рідко. Тож зараз суд під час провадження у справах про адміністративні правопорушення фактично виконує дві функції – обвинувачення і правосуддя, перетягуючи на себе роль прокурора. ЄСПЛ недарма відносить кримінальні справи і справи про адміністративні правопорушення до однієї категорії – кримінального обвинувачення, адже ці справи мають єдину деліктну природу, яка хоч і містить істотні відмінності, проте водночас є схожою за суттю. Звуження обсягів наглядових повноважень прокурорів є наслідком адаптації українського законодавства до європейських стандартів задля забезпечення демократії та верховенства права, які начебто знаходяться під загрозою внаслідок значних повноважень органів прокуратури, проте слід зважати і на те, що така тенденція однозначно знижує ефективність діяльності прокуратури, що зумовлює негативний вплив на рівень додержання правопорядку в державі загалом і захищеність прав, свобод та інтересів громадян зокрема [8, с. 135]. Суддя Веселинівського районного суду Миколаївської області С. С. Кучерявенко у своїй постанові від 23.03.2023 № 472/223/23 [9], посилаючись на Рішення ЄСПЛ від 30.05.2013 у справі № 36673/04 «Малофєєва проти Росії» та від 20.09.2016 у справі № 926/08 «Карелін проти Росії», зазначає, зокрема, що винуватість у скоєнні адміністративного правопорушення має бути доведена не судом, а перед судом у змагальному процесі. Знову-таки, досить часто в судовому розгляді бере участь особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, та її захисник, а відокремлена сторона обвинувачення – відсутня. О. В. Грабчук наполягає на тому, що участь прокурора у справах про адміністративні правопорушення, де відсутній потерпілий (у т. ч. за ст. 130 КУпАП), є доцільною і необхідною; прокурор братиме участь у дослідженні доказів і надаватиме пояснення про суті обвинувачення, а основне завдання прокурора як обвинувача полягатиме або у підтримці обвинувачення, або у відмові від обвинувачення (якщо він дійде такого висновку у процесі розгляду); в іншому випадку, при розгляді справи про адміністративне правопорушення в суді, фактично зміщується роль суду і прокурора, внаслідок чого виникають підстави для законних сумнівів у неупередженості конкретного судді [10]. З огляду на все вищевказане, вважаємо за доцільне доповнити КУпАП новою статтею 267⁻¹ такого змісту, а також частину другу статті 250 КУпАП виключити:

Стаття 267⁻¹. Прокурор

Участь прокурора у розгляді справи про адміністративне правопорушення судом є обов'язковою.

Прокурор у провадженні в справі про адміністративне правопорушення уповноважений на підтримання державного обвинувачення в суді щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Висновки. Отже, актуальними нормативно-процесуальними проблемами судового провадження у справах про адміністративні правопорушення є: 1) відсутність інституту об'єднання і виділення проваджень; 2) закриття провадження у справі у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення з одночасним визнанням винуватості особи у вчиненні адміністративного правопорушення; 3) необов'язковість участі прокурора в розгляді справи судом (за винятком окремих видів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією). Для їх вирішення запропоновано внести конкретні зміни до КУпАП. Вважаємо, що саме такий підхід сприятиме підвищенню якості здійснення правосуддя судами загальної юрисдикції під час розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаються в розробленні наукових позицій щодо підвищення рівня правової визначеності норм КУпАП в аспекті здійснення судочинства з розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також щодо оптимізації практики виконання завдань судового провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Abstract. The article is dedicated on researching of the actual problems of court proceedings in cases of administrative offenses. The impact of regulatory and procedural problematic aspects on the quality of court proceedings is comprehended with using of general scientific methods (analysis, synthesis, deduction, induction, dialectical, system-structural methods); the judicial practice, scientific literature are analyzed, and the legislative changes that are needed are designed with using of private scientific methods (legal modeling, formal and legal method); special methods (cybernetic, synergistic methods) are used for identifying the features of the structure of the provisions of the CYoAO and their purpose, formulation of prospects for their improvement. The problems of court proceedings in cases of administrative

offenses are defined and characterized, the latest scientific sources and judicial practice are researched and proposals to improve the legal regulation of judicial proceedings in cases on administrative offenses are developed.

Keywords: court proceedings, cases on administrative offenses, legal regulation, problematic aspects.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 7 грудня 1984 року, № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.
2. Пайда Ю. Ю. Деякі аспекти правового регулювання провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 1. С. 209–220.
3. Хомутиянський В. В. Актуальні питання правового регулювання провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Правова провіта*. 2018. № 3. URL: http://www.pravo.nayka.com.ua/pdf/3_2018/12.pdf (дата звернення: 22.03.2023).
4. Постанова Вінницького апеляційного суду, № 135/3/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109420084> (дата звернення: 23.03.2023).
5. Постанова Оріхівського районного суду Запорізької області, № 323/2853/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102074141> (дата звернення: 25.03.2023).
6. Постанова Голосіївського районного суду м. Києва, № 752/6617/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95857795> (дата звернення: 25.03.2023).
7. Горкава В. В. Напрями вдосконалення норм Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху. *Traektoriâ Nauki = Path of Science. Section «Law»*. 2020. Vol. 6. No 2. С. 3001–3012.
8. Драч Д. Л. Прокурорський погляд: український та європейський досвід. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 5. С. 132–136.
9. Постанова Веселинівського районного суду Миколаївської області, № 472/223/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109739606> (дата звернення: 27.03.2023).
10. Грابعук О. В. Чи є необхідною участь прокурора при провадженні у справах про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП. 2018. URL: <http://www.advokat-zt.com/prokuror-po-st-130-kupap.html> (дата звернення: 27.03.2023).

УДК: 342.9:316.422](477+4-6ЄС)

АДМІНІСТРАТИВНІ РЕФОРМИ КРАЇН-КАНДИДАТІВ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Т. Р. Пазевич, А. Є. Краковська

Анотація. У статті досліджено адміністративні реформи, проведені деякими країнами-кандидатами до Європейського Союзу, розглянуто правове регулювання публічної / державної служби в Литві та Польщі, проаналізовано документи Європейського Союзу, які містять рекомендації та вимоги щодо змін правових інститутів для країн. Описується процес вступу країн до Європейського Союзу, аналізується теперішній стан України як країни-кандидата до ЄС у розрізі адміністративних змін. Надано рекомендації щодо впровадження адміністративних реформ з урахуванням досвіду Польщі та Литви.

Ключові слова: Європейський Союз, адміністративні реформи, децентралізація, публічна / державна служба, публічний / державний службовець.

Вступ. Із повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України знову гостро постала необхідність вступу до Європейського Союзу з метою економічної інтеграції та поліпшення стану багатьох правових і неправових інститутів в Україні. І хоча пріоритет до членства в ЄС було поставлено ще в далекому 2005 році, тільки у 2017 році набула юридичної чинності Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а 23 червня 2022 року на саміті Європейського Союзу Україна здобула статус кандидата на вступ до ЄС. Отже, тепер набуло актуальності питання щодо процесів, які має запровадити держава на цьому етапі для ефективної та швидкої євроінтеграції. Варто зазначити, що будь-які реформування завжди починаються зі змін у виконавчій гілці влади, оскільки щоб процес був ефективним, насамперед потрібно якнайкраще налагодити систему комунікацій між органами виконавчої влади, їх структурними елементами та громадянами, та правильно налаштувати професійний інтерес публічних службовців. Тому держави-кандидати переважно починають із адміністративних реформ. Через це слід дослідити, як відбувався цей процес в інших країнах-